

Uz sākumlapu>Tiesāšanās procedūras>Civillietas>Kuras valsts tiesai ir piekrišana?

Kuras valsts tiesai ir piekrišana?

Čehija

1 Vai man prasība ir jāceļ vispārējā tiesā vai specializētajā tiesā (piemēram, darba strīdu tiesā)?

Čehijas civiltiesībās nav procesuālo noteikumu, kas regulē specializētas tiesas, lai risinātu konkrētus lietu veidus. Vispārējām tiesām civiltiesās principā ir jurisdikcija strīdu risināšanai visos civiltiesību jautājumos. Tās ir būtiski definētas tā, ka tiesas procesos civiltiesas izskata un lemj par strīdiem un citām juridiskām lietām, kas izriet no privāttiesiskajām attiecībām (likuma Nr. 99/1963 Coll. 7. panta 1. punkts, Civilprocesa kodekss ar grozījumiem). Turklāt Čehijas Republikā stājas spēkā jauns likums - 2014. gada 1. janvāra Likums Nr. 292/2013 Coll. par īpašu tiesvedību. Saskaņā ar šo likumu tiesas izskata un lemj par šajā aktā noteiktajiem juridiskajiem jautājumiem.

Atsevišķos gadījumos īpašie tiesību akti piešķir pilnvaras administratīvajām iestādēm lemt par civiltiesām. Tomēr šajā gadījumā administratīvās iestādes lēmumu pēc tam vienmēr var pārskatīt civiltiesu tiesvedībā saskaņā ar piekto daļu Likumā Nr. 99/1963 Coll., Civilprocesa kodekss, ar grozījumiem (244. un turpmākie pantī).

2 Ja lieta ir piekrišana vispārējai tiesai (t.i. par lietu izskatīšanu atbild šādas tiesas), kā lai noskaidroju, konkrēti kurā tiesā man ir jāiesniedz prasības pieteikums?

2.1 Vai pastāv atšķirība starp zemākām un augstākām vispārējām tiesām (piemēram, rajona tiesas kā zemākās tiesas un apgabala tiesas kā augstākās tiesas), un, ja, jā, tad kura ir kompetenta manā gadījumā?

Čehijas Republikā pirmās instances civiltiesas ir rajonu tiesas (*okresní soud*) un apgabaltiesas (*krajský soud*), bet retos gadījumos arī Čehijas Republikas Augstākā tiesa (*Nejvyšší soud České republiky*).

1. Rajona tiesām ir jurisdikcija izskatīt lietu pirmajā instancē, ja vien likumā nav skaidri noteikts, ka jurisdikcija piekrīt Čehijas apgabaltiesām vai Augstākajai tiesai.

2.

a) Saskaņā ar Likumu Nr. 99/1963 Coll., rajona tiesām ir jurisdikcija pār šādiem gadījumiem pirmajā instancē:

strīdos par savstarpēju atlīdzību par pensiju apdrošināšanas pabalsta pārmaksāšanu, slimības apdrošināšanu, valsts sociālā atbalsta un materiālo vajadzību palīdzību un strīdos par regresīvās kompensācijas savstarpēju atlīdzību, kas izmaksāta, pamatojoties uz tiesībām uz veselības apdrošināšanas pabalstiem, strīdos par streiku vai aizlieguma prettiesiskumu,

strīdos par ārvalsti vai personām, kam ir diplomātiskā imunitāte un privilēģijas, ja šie strīdi ietilpst Čehijas tiesu jurisdikcijā,

strīdos par šķirējtiesneša lēmuma atcelšanu attiecībā uz to pienākumu izpildi, kas izriet no koplīguma,

lietās, kas izriet no tiesiskajām attiecībām, kas saistītas ar komercsabiedrību, fondu, dotāciju un dotāciju fondu dibināšanu, un strīdos starp

komercsabiedrībām, to partneriem vai dalībniekiem, kā arī strīdos starp partneriem vai dalībniekiem, kas izriet no viņu līdzdalības komercsabiedrībā,

strīdos starp komercsabiedrībām, to partneriem vai dalībniekiem, kā arī to likumā noteikto institūciju locekļiem vai likvidatoriem, ja strīdi attiecas uz likumā

paredzēto struktūru locekļu pilnvaru īstenošanu vai likvidāciju,

strīdos, kas izriet no autortiesību likuma,

strīdos par to tiesību aizsardzību, kuras tiek pārkāptas vai kurām draud negodīga konkurence vai nelikumīgi konkurences ierobežojumi,

jautājumos, kas saistīti ar juridiskās personas vārda un reputācijas aizsardzību,

strīdos par finanšu nodrošinājumu un strīdos saistībā ar vekseliem, čekiem un ieguldījumu instrumentiem,

strīdos, kas rodas no preču biržas darījumiem,

lietās, kas attiecas uz ģimenes asociācijas kopsapulcēm, un no tām izrietošajos strīdos,

jautājumos, kas attiecas uz uzņēmumu un kooperatīvu pārveidi, tostarp jebkuru kompensācijas procedūru, ievērojot īpašu tiesisko regulējumu,

strīdos par rūpnīcas iegādi, rūpnīcas vai tās daļas nomu,

strīdos par būvdarbu līgumiem, kas pārsniedz valsts līgumus, ieskaitot piegādes, kas vajadzīgas, lai izpildītu šādus līgumus.

b) Saskaņā ar Likumu Nr. 292/2013 Coll. rajona tiesām ir jurisdikcija pār šādiem gadījumiem pirmajā instancē:

attiecībā uz juridisko personu statusu, tostarp par to anulēšanu un likvidāciju, to likumā noteikto struktūru locekļu vai likvidatora iecelšanu un atcelšanu, to pārveidi un jautājumiem par to vispārējo stāvokli,

jautājumos par juridisko personu aizbildnību,

attiecībā uz noguldījumiem, lai izpildītu saistības nodrošināt atlīdzību vai kompensāciju vairāk nekā vienai personai, pamatojoties uz tiesas lēmumu saskaņā ar Komerccarbības korporācijas likumu vai Uzņēmumu un kooperatīvu pārveidošanas likumu (turpmāk tekstā — "obligātais depozīts"),

jautājumos, kas saistīti ar kapitāla tirgu,

attiecībā uz iepriekšēju piekrišanu veikt izmeklēšanu konkurences aizsardzības jautājumos,

attiecībā uz Čehijas Advokātu kolēģijas pārstāvja vai Nodokļu padomnieku palātas piekrišanas aizstāšanu par piekļuvi dokumentu saturam.

3. Čehijas Augstākā tiesa ir kompetenta pirmajā un vienīgajā instancē procesā par ārvalstu spriedumu atzīšanu par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu,

laulības atzīšanu par spēkā neesošu un laulības pastāvēšanas vai neesamības noteikšanu, ja vismaz viena no pusēm ir pilsonis no Čehijas Republikas

saskaņā ar Likuma Nr. 91/2012 Coll. 51. pantu par starptautiskajām privāttiesībām. Tomēr šo procedūru neizmanto, atzīstot spriedumus no citām ES

dalībvalstīm gadījumos, ja tiek piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu vai ja piemēro divpusēju vai daudzpusēju līgumu, kas paredz citu procedūru, nevis Čehijas tiesību aktus.

Augstākajai tiesai ir arī jurisdikcija jautājumos, kas saistīti ar ārvalstu sprieduma atzīšanu un vecāku tiesību atņemšanu saskaņā ar Likuma Nr. 91/2012 Coll., 55. pantu par starptautiskajām privāttiesībām.

2.2 Teritoriālā piekrišana (vai par manu lietu ir atbildīga A pilsētas vai B pilsētas tiesa?)

Apstākļi, kas pastāvēja laikā, kad tika uzsākta tiesvedība, ir noteicošie materiāltiesiskās jurisdikcijas (skatīt 2.1. jautājumu) un teritoriālās jurisdikcijas noteikšanai. Jebkādas turpmākas izmaiņas šajos apstākļos (piemēram, atbildētāja dzīvesvietas maiņa) ar dažiem izņēmumiem (jurisdikcijas nodošana lietās par nepilngadīgo aprūpēšanu, aizbildnības un tiesībspējas lietu izskatīšanu) nav saistošas.

Saskaņā ar Likuma Nr. 99/1963, Civilprocesa kodeksa 105. panta 1. punktu, tiesai principā ir tiesības pārbaudīt teritoriālo piekritību procesa sākumā — līdz sagatavošanas procesa beigām vai, ja sagatavošanas process netiek veikts, līdz brīdim, kad lietu sāk izskatīt pēc būtības, t.i., kad prasītājs prasa celt prasību sākotnējās tiesvedības laikā vai kad tiesa izdod lēmumu, ja process notiek bez tiesas sēdes. Pēc tam teritoriālo piekritību var pārbaudīt tikai tad, ja nav notikusi sagatavošanās procedūra, un puse ir izvirzījusi iebildumus pret vietējo jurisdikciju, kad tā pirmo reizi bija tiesīga to darīt. Iespējams, ka atsevišķos gadījumos vairākām tiesām būs teritoriālā piekritība. Prasītājs var izvēlēties starp vispārējo tiesu un tiesām, kas norādītas likuma Nr. 99/1963 Coll., 87. nodaļā, Civilprocesa kodeksā (piemēram, pēc darba vietas, kompensācijas gadījumos atkarībā no vietas, kur nodarīts kaitējums). Prasītājam ir jāizvēlas vēlākais, kad tiek ierosināta prasība — jurisdikcijā būs tiesa, kurā vispirms tika uzsākta tiesvedība.

Attiecībā uz konkrētiem juridiskiem jautājumiem teritoriālo jurisdikciju nosaka likums Nr. 292/2013 Coll. par īpašu tiesvedību.

2.2.1 Teritoriālās piekritības pamatnoteikums.

Teritoriālās piekritības pamatnoteikumi ir izklāstīti Likuma Nr. 99/1963 Coll., Civilprocesa kodeksa 84.-86. punktā un Likuma Nr. 292/2013 Coll. 4. punktā. Tomēr jāpatur prātā, ka dažos gadījumos teritoriālo jurisdikciju var reglamentēt tieši piemērojami ES tiesību akti, kas ir pārāki par valsts tiesību aktiem (skat. dažus Regulas Nr. 44/2001 noteikumus, kas ne tikai reglamentē starptautiskos, bet arī teritoriālos jurisdikcija), kas nozīmē, ka teritoriālās jurisdikcijas noteikumi saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem ne vienmēr tiek piemēroti.

Likuma Nr. 99/1963 Coll. pamatnoteikums ir Civilprocesa kodekss, saskaņā ar kuru vispārējās jurisdikcijas tiesa ir atbildētāja vispārējā tiesa. Vispārējā tiesa vienmēr ir rajona tiesa. Ja pirmās instances tiesai ir jurisdikcija (sk. 2.1. jautājumu), tās apgabaltiesā, kuras apgabalā atrodas pusei piederošās vispārējās (rajonu) tiesas, ir teritoriālā piekritība. Ja prasība ir iesniegta pret vairākiem apsūdzētajiem, teritoriālā piekritība ir jebkurai no vispārējām tiesām. Fiziskās personas vispārējā tiesa ir apgabaltiesa, kuras apgabalā ir viņa / viņas dzīvesvieta, un, ja pusei nav, tad tiesa, kuras apgabalā viņš / viņa uzturas. Dzīvošana tiek uzskatīta par vietu, kur persona dzīvo, ar mērķi uzturēties pastāvīgi (iespējams, ka pastāv vairākas šādas vietas, un tādā gadījumā visas šādas tiesas ir vispārējā tiesa).

Uzņēmējdarbībā iesaistītas fiziskās personas vispārējā tiesa attiecībā uz lietās, kas saistītas ar uzņēmējdarbību, ir apgabaltiesa, kuras apgabalā ir viņa / viņas uzņēmējdarbības vieta (uzņēmējdarbības vieta ir publiskajā reģistrā ierakstītā adrese); ja viņam / viņai nav uzņēmējdarbības vietas, rajona tiesa, kuras apgabalā viņš / viņa dzīvo, un, ja pusei nav, rajona tiesa, kuras apgabalā viņš / viņa uzturas.

Juridiskās personas vispārējās tiesas noteikšanas kritērijs ir tā juridiskā adrese (skat. Likuma Nr. 89/2012 Coll., Civilprocesa kodekss, 136.-137. pantu).

Maksātspējas pārvaldnieka vispārējā tiesa viņa biroja laikā ir apgabaltiesa, kuras apgabalā viņam / viņai ir juridiskā adrese.

Īpašie noteikumi attiecas uz valsts vispārīgo tiesu (tiesa, kuras apgabalā ir tās valsts organizatoriskā vienība, kuras jurisdikcijā ir īpašs tiesiskais regulējums, un, ja teritoriālo piekritību nevar noteikt šādā veidā, tiesa, kuras apgabalā ir izvirzīti prasību pamatojošie apstākļi), pašvaldība (tiesa, kuras apgabalā atrodas pašvaldība) un augstāka teritoriālā pašvaldība (tiesa, kuras apgabalā ir tās administratīvo struktūru juridiskā adrese)

Ja atbildētājam, kas ir Čehijas Republikas pilsonis, nav vispārējās tiesas vai nav vispārējās tiesas Čehijas Republikā, jurisdikcija ir tai tiesai, kuras apgabalā bija viņa pēdējā zināmā dzīvesvieta Čehijas Republikā. Īpašumtiesības var īstenot pret personu, kuras tiesā, kuras apgabalā atrodas viņa aktīvi, Čehijas Republikā nav citas kompetentas tiesas.

Prasību (lūgumu uzsākt tiesvedību) pret ārvalstu personu var iesniegt arī tiesā, kuras apgabalā Čehijas Republikā atrodas tā rūpnīca vai tās rūpnīcas struktūrvienība.

Likuma Nr. 292/2013 Coll. 4. panta noteikumi par īpašu tiesvedību nosaka, ka jurisdikcija tiesvedībā ir tās personas vispārējā tiesā, kuras interesēs notiek tiesvedība, ja vien šajā aktā nav paredzēts citādi. Nepilngadīgā vispārējā tiesā, kurai nav pilnīgas tiesībspējas, ir tiesa, kuras apgabalā nepilngadīgais ir bijis viņa dzīvesvieta, kā noteikts līgumā starp vecākiem vai tiesas lēmumu vai ar citiem izšķirošiem apstākļiem.

2.2.2 Šī pamatnoteikuma izņēmumi.

Papildus atbildētāja vispārējās tiesas teritoriālajai piekritībai pastāv vēl viena īpaša teritoriāla jurisdikcija, kas ir a) īpaša teritoriāla jurisdikcija pēc izvēles (sk. 2.2.2.1. jautājumu zemāk) un b) ekskluzīva īpašā teritoriālā piekritība (sk. 2.2.2.2. jautājumu zemāk). Prorogācijas līgums ir iespējams arī komerciāliem jautājumiem (skat. 2.2.2.3. jautājumu).

Turklāt saskaņā ar Likuma Nr. 292/2013 Coll. 5. pantu par īpašu tiesvedību, ja apstākļi, kas nosaka jurisdikciju, mainās nepilngadīgā tiesas procesā par aizbildnību, tiesvedībā par tiesībspēju, tiesai ir tiesības nodot savu jurisdikciju citai tiesai, ja tas ir nepilngadīgā, aizbildņa vai personas, kuras tiesībspēju lemj, interesēs. Tomēr jurisdikcijas nodošana saskaņā ar šo punktu vienmēr ir atkarīga no tiesas apsvērumiem.

2.2.2.1 Kādos gadījumos varu izvēlēties starp tiesu pēc atbildētāja dzīvesvietas (atbilstoši pamatnoteikumiem) un citu tiesu?

Šī ir tā sauktā "īpašā teritoriālā jurisdikcija pēc izvēles", kuru regulē 87. pants Likumā Nr. 99/1963 Coll., Civilprocesa kodekss. Prasītājs var izvēlēties, vai iesniegt prasību atbildētāja vispārējā tiesā vai citā tiesā, kurai ir teritoriālā piekritība. Tomēr jāievēro teritoriālās piekritības noteikumi — ja pirmajā instancē jurisdikcija ir reģionālajai tiesai, prasītājam ir jāiesniedz prasība reģionālajā tiesā. Tiklīdz prasība ir iesniegta tiesā, prasītājs nevar mainīt savu izvēli. Ja teritoriālo piekritību regulē tieši piemērojama ES regula, kurai ir prioritāte attiecībā pret valsts tiesību aktiem (sk. noteiktus Regulas Nr. 44/2001 noteikumus, kas regulē ne tikai starptautisko, bet arī teritoriālo jurisdikciju), nevar piemērot noteikumus par teritoriālo piekritību, pamatojoties uz Čehijas Republikas likumiem.

Atbildētāja vispārējās tiesas vietā prasītājs var izvēlēties tiesu, kuras apgabalā:

ir atbildētāja pastāvīgā darba vieta;

ir radušies apstākļi, kas rada tiesības uz kompensāciju;

ja strīds attiecas uz šo vienību, atrodas fiziskas vai juridiskas personas, kas ir atbildētāja, rūpnīcas struktūrvienība;

atrodas personas, kas organizē regulētu tirgu vai darbojas daudzpusējā tirdzniecības sistēmā, juridiskā adrese, komerciāla strīda gadījumā

attiecībā uz šīs personas organizētu regulētu tirgu vai šādas uzņēmējdarbības norēķiniem, vai

šīs personas organizētu daudzpusējās tirdzniecības sistēmu vai šādas tirdzniecības norēķiniem,

atrodas maksājuma vieta, kurā tiek izmantotas tiesības, kas izriet no vekseļa, vekseļa vai cita nodrošinājuma;

atrodas preču apmaiņas juridiskā adrese strīda gadījumā par preču apmaiņas tirdzniecību.

2.2.2.2 Kādos gadījumos man prasība ir jāceļ citā tiesā nevis pēc atbildētāja dzīves vietas (atbilstoši pamatnoteikumiem)?

Šī ir tā sauktā "ekskluzīvā īpašā teritoriālā jurisdikcija", kuru reglamentē Likuma Nr. 99/1963 Coll., 88. pants, Civilprocesa kodekss un atsevišķi Likuma Nr. 292/2013 Coll. noteikumi par īpašo tiesvedību. Ja noteiktiem jautājumiem ir uzlikta ekskluzīvā teritoriālā piekritība, teritoriālo piekritību nevar noteikt saskaņā ar atbildētāja vispārējo tiesu vai pēc izvēles tiesas.

Ja teritoriālo jurisdikciju regulē tieši piemērojama ES regula, kurai ir prioritāte pār valsts tiesību aktiem (sk. dažus noteikumus Regulā (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās, kas ne tikai reglamentē starptautisko, bet arī teritoriālo jurisdikciju), nevar piemērot ekskluzīvu teritoriālo jurisdikciju saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem.

Saskaņā ar Likuma Nr. 99/1963 Coll., 88. pantu, Civilprocesa kodeksu, ekskluzīvā teritoriālā piekritība galvenokārt tiek noteikta šādiem procesiem:

laulāto kopējā īpašuma vai citu īpašumu atdošana vai dzīvokļa kopīgas īres atcelšana pēc laulības šķiršanas — tiesai, kas nolēmusi laulības šķiršanu, ir teritoriālā piekritība

tiesvedība par tiesībām uz nekustamo īpašumu (tiesvedībai ir jābūt tieši saistītai ar tiesībām uz īpašumu - tas galvenokārt attiecas uz īpašuma tiesībām vai īres tiesībām), — tiesa, kuras apgabalā atrodas īpašums, ir teritoriāla jurisdikcija, ja tā nav tiesvedība laulāto vai citu īpašumu kopīgu īpašumu vai dzīvokļa kopīgas īres atcelšanas pēc laulības šķiršanas (šajā gadījumā tiesai, kas nolēmusi laulības šķiršanu, būtu teritoriālā piekritība - sk. iepriekš)

tiesvedība, lai izlemtu strīdu, kas saistīts ar probācijas procesu - tiesai, kurā notiek probācijas process, ir teritoriālā piekritība

Likums Nr. 292/2013 Coll, par īpašiem tiesas procesiem paredz īpašu teritoriālu jurisdikciju šādām procedūrām:

laulības šķiršanas tiesvedība, tiesvedība, lai noteiktu, vai laulība pastāv vai nav, un laulības spēkā neesamība - saskaņā ar 373. un 383. pantu šī ir tiesa, kuras apgabalā laulātajiem bija pēdējā kopīgā dzīvesvieta Čehijas Republikā, ja vismaz viens no laulātajiem dzīvo šajā rajonā; ja šāda tiesa nepastāv, kopējā laulātā tiesa, kas nav iesniegusi pieteikumu par lietas ierosināšanu, ir kompetenta un, pat ja šī tiesa nepastāv, laulātā vispārējā tiesa, kas iesniegusi pieteikumu par lietas ierosināšanu.

iztiesāšanas process - saskaņā ar 98. pantu šī ir mirušā reģistrētās pastāvīgās dzīvesvietas vieta, viņa pēdējā dzīvesvieta vai vieta, kurā viņš / viņa palika, kurā atrodas mirušā nekustamais īpašums vai miris (šie ir hierarhijas kritēriji).

starptautiskās bērnu nolaupīšanas jautājumos (bērna atgriešana) saskaņā ar 479. pantu tiesai, teritoriālā jurisdikcija ir tiesai, kuras apgabalā ir Starptautiskās bērnu tiesību aizsardzības biroja juridiskā adrese, t.i., Brno pašvaldības tiesai.

2.2.2.3 Vai tiesas procesa dalībnieki var vienoties par kompetento tiesu, kas citādi nebūtu kompetenta šajā procesā?

Puses vienīgi var vienoties par citu teritoriālo jurisdikciju, kas noteikta likumā (tā dēvētais prorogācijas līgums) saskaņā ar Likuma Nr. 99/1963 Coll., 89.a pantu, Civilprocesa kodekss, jautājumos, kas attiecas uz attiecībām starp uzņēmumiem, kas rodas no uzņēmējdarbības, un tikai ar nosacījumu, ka konkrētajā lietā nav izveidota ekskluzīvā teritoriālā jurisdikcija saskaņā ar Likuma Nr. 99/1963 Coll., 88. pantu, Civilprocesa kodekss (sk. iepriekš).

Prorogācijas līgumam jābūt rakstveidā. Ja prasītājs iesniedz prasību izvēlētajai tiesai un izveido prorogācijas līgumu, prasībai jāpievieno līgums (ticamā veidā — vēlams, oriģināls vai apstiprināta kopija), lai gan tas nav priekšnoteikums saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem .

3 Ja kompetenta ir kāda speciāla tiesa, kā var noteikt, tieši pie kuras tiesas būtu jāvērsas?

Čehijas Republikā nav specializētu tiesu (sk. atbildi uz 1. jautājumu).

Lapa atjaunināta: 16/09/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.